

zával osztogatták szét a közönség között. Szól pedig e lap így:

Katholikus Testvérek!

Nagy ünnepünk lesz Budapesten szeptember 13., 14. és 15-én. Akkor tartjuk VIII. katolikus nagygyűlésünket.

Mindnyájan tudjuk, hogy hazánkat a kereszt örta meg ezer éven át az elpusztulástól. Tudjuk, hogy nemzetünk ereje a nép erkölcsében van.

Hazánk szent koronáját, cimerének apostoli keresztjét nekünk kell megvédenünk az újkor pogánysága és néprontó erkölcselensége ellen. Miénk az átok, ha ezt elmulasztjuk, ránk száll az Isten és a nemzet áldása, ha ősi hitét és erkölcsét fenntartjuk.

A tíz millió katolikus vallja még hitét, élje az ösök tiszta, becsületes, erkölcsös életét, akkor magától kivész a hajdan erős és dicső Pannonia földéről a gaz.

Katholikus Testvérek! A nagygyűlés a konfesszorok ünnepe, melyen magunkat katolikusoknak valljuk és a szent kereszt hatalmát viszköveteljük magyar hazánk fölött.

Istenes és hazafias kötelességünk tehát annak ülésein és ünnepeiben részt venni, a mint következik.

Szeptember 13-án, vasárnap délután 3 órakor a városligeti Iparcsarnokban lesz a VIII. kath. nagygyűlés ünnepélyes megnyitása.

A megnyitó-gyűlés után azonnal következik X. Pius pápa jubileuma.

A jubileumi díszgyűlés után az Andrássy-uton keresztül vonulunk a lipótvárosi szent István-bazilikához, honnét Eucharisztikus körmenet indul a Zrínyi-utcán ki és a Fürdő-utcán vissza.

Vasárnap este a körmenet után a keresztény szocialisták tartják meg kongresszusukat.

Ugyanakkor este lesz a katolikus kereskedők értekezlete a kath. ifjak Sándor-téri körhelyiségében.

Szeptember 15-én, hétfőn. Kongresszusok és szakosztályi ülések:

is folytatódtak az összeütközések, melyeknek megszüntetése vegett Noposa Elek és Czirik Daniel kir. fő kormányzékai biztosoknak ki lettek küldve, s kiknek beterjesztett jelentése alapján a fő kormányzék a két közönség viszonyát szabályozta s 1819-ki december 3-án ki is hirdette.

Ugyanezen intézkedést megerősítette a király 1824-ki szeptember 24-én kelt leiratával és az 1826-ki március 10-éről 786 udvari szám alatt meg azon pötrrendelettel bővítette, hogy a mindenkor várbíró a városi tanács számfölötti tanácsosává alkalmaztassék.

A várközség viszonyait a városi tanácshoz a fennebb idézett és felségileg megerősített fő kormányzékai rendelet pedig következőleg szabályozta:

1. A várbíró és egyéb tisztviselők választása a városi tanács biztosainak elnöklete alatt történik.

2. A várbíró 12 forintig ítél és a felek viszálykodásait csekélyebb dolgokban elintézi. A nagyobb ügyek a városi tanácshoz tartoznak.

3. A közterheket a Glacis lakói a városiakkal egyenlően hordozzák, kivéve, hogy városi őrizetre és saját területükön kívül útesinalásra nem kényszeríthetők.

A vár lakosai katonai elszállásokkal és előfogatokkal nem tartoznak.

A városi tanács a várbán vámot nem szedhet.

4. A Glacis lakói a városi javakban s jogokban, kivéve az erdőlést, egyenlően osztoznak.

I. Az iparcsarnok kupolájában: Reggel fel 9 órákor eucharisztikus kongresszus.

10 órákor: A katolikus népszövetség közgyűlése.

Délután 3 órákor: Szövetkezeti kongresszus.

II. Az iparcsarnok mellékhelyiségeiben: A közművelődési szakosztály (az orsz. kath. tanügyi tanácssal), A szociális szakosztály, A kath. iskola-egyesület tanácskozásai.

III. A városligeti Műcsarnokban: Hitbuzgalmi és karitatív szakosztály tárgyalásai.

IV. A Szent-István-Társulatban: Kath. Sajtóegyesület, Regiszi szt. Ferenc-egyesület, Keresztény Iskolatestvérek egyesületének ülései.

V. A központi papneveldében: Aquinói szent Tamás-társaság és k. hitoktatók és hittanárok egyesületeinek ülései.

A nyilvános ülések szeptember 14-én, hétfőn este 5 órákor, kedden délelőtt 10 órákor és délutáni 5 órákor lesznek az Iparcsarnokban.

A nagygyűléssel kapcsolatosan a városligeti Műcsarnokban egyházművészeti kiállítás és kedden este ugyanott egyházzenei estély.

Kedden délelben a nagygyűlés díszlakomája. Kedden este a Budai Kath. Kör ünnepélye.

A nagygyűlés mind a három napján a kath. diákkörök kongresszusa külön program szerint.

*

A nagygyűlésen kétféle jeggyel vehetünk részt.

A belépő-jegy egy korona. Vele a nagygyűlés minden nyilvános és szakülésén, minden kongresszusán részt vehetünk.

A tagsági jegy öt korona. Vele a nagygyűlés minden ülésén és ünnepein részt venni és tanácskozni lehet. Ezen jegy arra is jogosít, hogy a zárt ülésen, mely kedden délután 3—5 órákor az iparcsarnokban lesz, a tag szavazhasson. Azonfelül ezen jegy tulajdonosa a nagygyűlés főtermében állandó ülőhelyet birnak és a nagygyűlés évkönyvét utólagosan ingyen megkapják.

A nagygyűlés tagjai külön jelvényt is kaphatnak (ércpaizon az apostoli kettős kereszt.)

A várbelielnek bormérsi joguk nincs, minthogy ezen jogot községük a „Zöldfa” vendéglő által élvezzi.

Ezen vendéglő jövedelme (a várbeli) allodiális kasszába folyik.

5. A vár és Glacis lakói nem építhetnek kényelmök szerint, hanem csak a cs. kir. várerősítési parancsnokság engedélyével és azon reversalis mellett, hogy szükség esetében épületeiket saját költségeiken lebontani kötelesek.

6. Az országos adó kivétele s annak behajtása a felsőbb rendeletek kihirdetése, az allodiális jövedelmekről szóló számadások felülvizsgálásra és a 12 frtot felülhaladó peres ügyek a városi tanács hatáskörébe tartoznak.

7. A várbíró a városi tanács számfölötti (supernumerár assesora) tanácsosa.

Ezek szerint a várbeli közönség körülbelül oly viszonyban állott Gyulafehérvár sz. kir. város törvényhatóságához, mint egy község a vármegyéhez.

S ezen alárendelt helyzetű elkülönítés fent állott politikai részben 1876-ig, anyagi és gazdasági részben pedig 1886-ig, illetve mai napig.

Ha várközségünknek 1871-ki évig tartó létezése unikumnak tekinthető vármegyénkben, akkor 1876-ban már spektakulumnak mondható, mert 1860 óta a várközségnek csak helyettes hivatalnokai voltak anélkül, hogy intézkedés tételét volna, hogy várközségünk az 1870-ik évi XLII. és 1871-ik évi XVIII. s más hazai törvények értelmében mint kisközség szerveztetett volna, mire azután törvényeken alapuló

A jegyeket, jelvényeket, felvilágosításokat a Magyarországi Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége (Országos Kath. Szövetség), mint a nagygyűlések rendezője adja ki (IV., Ferenciek bazárja.)

Katholikusok!

Nagygyűlésünknek fényesnek és hatalmasnak kell lenni. El ne maradjon arról senki sem, a ki magát katolikusnak tartja. Meg kell értetni a társadalommal, hogy a mi örökre biztos számíthat és hogy velünk számolnia kell. Budapest, 1908. augusztus 25-én.

A szövetség elnöksége.

Vasárnapi korcsmazünnet.

Csikvármegye törvényhatósága 1907. augusztus 30-án tartott rendes nyári közgyűlésében igen fontos és általános helyesléssel találkozó módosítást tett a zárórakról szóló megyei szabályrendeletben. E szerint ugyanis „korcsmazünnet és pálinka mérések szombat estétől hétfő reggelig zárva tartandók.” A ki nép között él, nép dolgait szereti megfigyelni s látja, hogy a vasárnapi korcsmazás feldúlja a családi békét, megtölti az árva házakat, a kórházakat, a börtönöket: az igazán szívből üdvözlő a pálinkázás korlátozását.

Hogy, mint minden üdvös határozatnak, úgy ennek is, főképp az italmérok körében vannak és lesznek ellenségei, azt ellehet képzelni, de ez az intező köröket a tilalom szigorú és pontos végrehajtásától vissza ne rettentse, mert az utókor átkára lenne méltó az a törvényhozás, mely a nemzet, a társadalom megmentésére irányuló szabályrendeleteknek pusztá emberit tekintetből érvényt szerezni nem akarna. És tekintetben sem egyeseknek, sem az államnak szükségletei nem indokok a korcsmazás és pálinkaméréseknek vasárnaponkénti nyitva tartására. Nem, mert ha egyeseknek szükségük van vasárnap italra, gondoskodjanak arról szombattal estig. Legalább ezzel is rendezhez szokik a

tárgyalások következhetek volna az iránt, hogy bekebelezessék-e a várközség a városiba, vagy nem?

De minden ilyenmü intézkedés és az iránti szervezés hallgatóság elmaradt a várközség jogos és törvényes, többszörös kérése és sürgetésének dacára.

Ezen nemleges elbánás mellett egyéb nem maradt hátra a várközségnek, mint az, hogy szintén hallgatva, külsőleg nyugodtan fennmaradjon úgy, amint volt az azelőtti időkben.

Külsőleg nyugodtan maradt ugyan a várközség, de a maga kebelében mégis csak változás állott be az idővel; a várbeli polgárok száma apadtott, s tekintettel kis számukra, már-már hajlandók voltak a közügy érdekében ösrégi, az újkorba már be nem illeszhető külön politikai jogaikról lemondani, de mindig szem előtt tartván a pénzkérdés kikapcsolását.

Az 1824. és 1826-ban felségileg szentesített szabályzat, mely örök időkre változatlanul kellett volna maradnia, az idő vasfogának és a városi tanács szívós és folytonos megtámadásának végre áldozatul esett, nem hirtelen ugyan és nem minden kisebb-nagyobb küzdelem nélkül, de lassacsán úgy, hogy egyik kiváltság a másik után, eleinte megsorbult és azután elenyészett.

De nem csak a városi tanács és a cs. kir. kerületi parancsnokság nyilatzták a várközséget, hanem baja támadott itt-ott a püspöki officialatussal és a püspöki ordinariatussal is.

Az előbbi anyagi ügyekben, az utóbbi is-

falusi nép és jó előre kiszámítja, mire és mennyire van munkaidőben szüksége. Az sem áll, hogy a népnek szórakozásra, pihenésre léven szüksége, ezt csak italmérésekben szerezheti meg s ezért kell a koresmákat nyitva tartani.

A székelyföldi kirendeltség marosvásárhelyi központja 1907. évi 2079. számú átiratában ezt írja:

„A székely községekben napról-napra örvendően szaporodnak a gazdakörök, ugyanígy, hogy a jelenben azok száma már megközelíti a kétszázat . . .” A mint ezekből látjuk, a nép vasár- és ünnepnapokon találhat a koresmákon kívül is szórakozást, hasznos időtöltést, szellemi táplálékot, ha a vezető egyénekre hallgat, kik gondoskodnak arról, hogy felolvasásokkal, népies előadások tartásával hallgatóikat felfrissítsék a hétfői munkára s megővjék őket a társadalmi rend felforgatásától. Ez sem indok tehát a vasárnapú pálinkamérésre.

De indokolatlan az az állítás is, hogy ha vasárnapokon a koresmák bezáratnák, az államháztartásban jövedelmi esőkenés áll be.

Megengedem, hogy kevesebb pálinka fogy el és így a szeszfogyasztás csökkenése által az állam bizonyos haszontól elesik, de én sokkal többre becsülöm a vallási, az erkölcsi, a társadalmi, a nemzetgazdasági előnyöket a pálinka után befolyó jövedelmeknél.

A m. kir. belügyminiszter jelentése szerint 1904-ben az ország négy tébolydájában 3422 elmebeteg volt, kik közül 278 egyének a pálinka tolta ki az eszt. Mi volt nagyobb hasznára az államnak, vajjon a 278 bolond-e? vagy pedig az ezek által elfogyasztott pálinka után befolyt jövedelem?

Az államnak nem lehet célja elmebetegket kepezni, tehát a betegségre vezető eszközökben sincs haszna.

Mi haszna volt a 278 bolond után az államnak?

Amerikának az 1860—70-ik években 3 milliárd kész és 6000 millió követített kiadást okozott a vasárnapú pálinka kimérés s mi meg

ennél is szomorúbb, a szeszes italok fogyasztása 300.000 ember életét, tíz- és erőszak által 10.000 dollár értékű vagyon pusztított el, 100.000 gyermeket szegényháza, 20.000 nőt özvegyi ruhába, 2000 embert öngyilkosságba kergetett s 150.000 embert zárt a börtönök fenekére. Dr. Jankura Iván írja, hogy Szolnok-hután, Magyarországon, 1896. évben a pálinkának hódoló bányászok csak vasárnap és ünnepnap után indokoltanul 1204 munkanapot mulasztottak el. Van-e ebből haszna az államnak? Gazdasági eselédünk, munkásaink szombatán a feletti örömeikben nem dolgoznak, mert holnap vasárnap léven, koresmai duhajkodásban lesz részük. S tényleg vasárnap délután a most 20 krajcár értéke drágult kötéllal sem lehetne ezeket a vasárnapú koresmázástól visszatartani, minek eredményeként a mi káplán urainknál duplábról fizetésre szolgáló szolgálóknak kisbirtokaink nagy rovására vasárnap délután és este isznak, hétfőn pálinkáznak, hogy józanodjanak, kedden gyomorfájás miatt alsznak, szerdán gyógyulnak, csütörtökön, pénteken, úgy a hogy dolgoznak, szombaton szorgalmasok, hogy vasárnap szobaártságra ne kárhózzassanak.

Ugy hiszem ez sem hasznos az államnak, mely gazdánk nyomorúságain minden erejéből változtatni akar. S hogy a magas állam minden efféle nemzetrontó haszontól eltekint, bizonyítottam a „Magyarország” 1907. szeptember 8-án megjelent értesítéséből:

„A pénzügyminiszterium tervezetét dolgozott ki a pálinkamérések vasárnap- és ünnepnapokon való nyitva tartásának korlátozására nézve. A kereskedelmi miniszterium, mint a melynek hatáskörebe a munkaszünetelések intézése tartozik, ezt a tervezetet már megkapta, és valószínű, hogy ha a pénzügyminiszter a maga szempontjából a korlátozást megengedőnek tartja, a maga részéről is hozzá fog járulni a tervbe vett megszorításhoz.

A pénzügyminiszter hajlandó beleegyezni abba, hogy az égetett szesz kimérése vasárnapokon és nagyobb ünnepnapokon délelőtti 10

órától egész napra tilalmazzassék, a közönséges pálinka kimérése pedig ezeken a napokon teljesen beiltassék. A miniszter abba is kész beleegyezni, hogy italméresi engedélyek adásánál ezenül oly szigorított elbánás léptetessék életbe, hogy a kihágásba visszaesőktől az engedély megvonassék.”

Ez az elhatározás is igen dicséretes, de a nemzet sorsát intéző köröknek, főképp a Kath. Népszövetségnek törekedni kell arra, miszerint az országos alkohol bizottság tegyen előterjesztést a koresmáknak és italméréseknek oly értelmű bezárására, aminő értelemben azt Csikvármegye törvényhatósága elfogadta és a miniszteriumtól kérelmezte.

Kossuth Ferenc törvényjavaslatának azon része ellen, mely szerint: „amennyiben az italmérőnek bor, sör, vagy más italkimérésre is van engedélye, üzetlet munkaszüneti napokon délelőtti 10 óráig nyitva tarthatja ugyan, de a megállapított időn kívül égetett szesz italokat üzetletben kimérni vagy árusítani nem szabad,” — mondom, a javaslat ezen része ellen most kell tiltakoznunk, ha népezetőli hivatusunkat betölteni akarjuk, mert különben az új törvény rosszabb lesz a régi (1891. XIII. t.-e.) törvényénél, mely kimondotta, hogy „vasárnapokon és szent István király napján az ipari munkának szünetelnie kell.” Tulságos nagy bizalom ugyanis feltételezni a mai koresmárosokról azt, hogy ha a bor és sör kedvéért üzetletüket egész vasárnap nyitva tarthatják, a bor és sör mellett pálinkát ki ne mérjenek, főképp faluhelyen, hol az atyafiak bort és sört nem „használnak”, hanem „zörök be a hosszú lépést” (a pálinkát), mert ez a géget jobban köszörüli s hamarabb kinyitja zsebükben a veresnyelű biest. Ha megengedjük, hogy az említett javaslat ily formában emelkedjék törvényerőre: a protestáns Anglia, Svédország, Norvégia és Dánia leneveti azt a „Kath. Népszövetség”-et, mely a nemzet megmentését leginkább elősegítő törvényből kiszellőztetni a foghagyása szagot nem képes. Most az ideje tehát részen lenni!

kolai ügyekben kereste fel egyszer-egyszer a várközséget.

A várközség azonban nem maradt adósa egyiknek sem, mert mikor például az officiolatus bepanaszolta a várközséget, hogy a „Zöldfa” vendéglőjében jogtalanul mérnek pálinkát, a várközség „az erdélyi püspök iránt táplált hódolatos mély tiszteletéből” kifolyólag, jogának kimutatása és bebizonyítására beszüntette a pálinka kimérését; de nemokára viszonzásul panaszt emelt a megyénél a püspöki officiolatus ellen a fölött, hogy a várban levő püspöki mézsárszéken oly keves húst vágnak, hogy nem jut abból elegendően a várpolgároknak.

A megye meg is hagyta a püspöki officiolatusnak, hogy gondoskodjék elegendő husmennyiségről: de a várközség ellenben soha nem mutatta ki pálinkaméresi jogát, mert nem is bírta.

Mikor a püspöki ordinariatus az újabb időkben beállított román kath. elemi iskola számára a várközségtől iskolai épületet követelt, akkor a várközség kimutatta, hogy nem tartozik azzal senkinek s fenyegetődzött, hogy az újabb időben keletkezett iskolával szemben az addig fizetett járulékokat is be fogja szüntetni.

S így folyt a harc mindenfelé, minden irányban, anélkül, hogy abból valami jó vagy hasznos keletkezett volna.

Az egyetértés megdomlott, félreértések és téves információk nagyon sokat ártottak a közügynek, holott épen a katolikusok összetartására, a várközség jóindulatának megnyerésére szükség lett volna.

Az 1849 ki várostrom alatt kiűtött nagy tűzvész a várban levő összes tanintézeteket annyira megrongálta, hogy a tanításnak mindenhol szünetelnie kellett, miért is 1850 ki március 14-én panaszt emelt a várközség főképp az elemi fiúiskola elhanyagoltsága miatt, habár az elemi iskolai tanítóknak a községi pénztárból 50—50 frtnyi évi szálláspénzt fizetett folytatólagosan egy régi kir. kormányzékai rendelet alapján. Az 1844 ki évből voltak a tanítók: Hegyesi József és Vidra István, kik „királyi oktatónak” irták magukat.

A várközségi régi iskolája — (tanítójának 1764-ben évi fizetése 84 frt., papnéze 3 frt. és szálláspénze 30 frt. volt) — az idő folytán, mikor a püspökség elemi fiúiskolát állított fel a várközség tevékenységének bevonása nélkül, leányiskolává alakult s már 1816-ban saját iskolai házában volt elhelyezve Hitzing János tanítótsága alatt.

Mikor 1852-ben felséges királyunk I. Ferenc József meglátogatta Gyulafehérvárt, a várközség 1852. jul. 23-áról keletezett memorandumot Mainzbergi Mainone Károly várparancsnok utján terjesztett be ő felségéhez, mely memorandum értelmében kérte, hogy a gymnasium helyre állítása legmagasabb helyről rendeltessék el és a várban levő katolikus iskolák és a szegények kórháza gazdasági ügykezelésében hozzászólási jog adassék meg a várközségnek.

Ezen memorandumra való, 1853-iki november 5-éről keletezett legfelsőbb válaszban a várközség kérésével elutasított, a gymnasium

újából megnyitására nézve azonban, hivatkozással a kir. kormányzék 1853. nov. 17-éről 20,532. szám alatt kiadott rendeletére, utasítatik a várközség, hogy e tekintetben az erdélyi püspöktől szerezzen be magának az ügy iránti tájékoztatást.

A várközségnek 1853-iki december 1-én tartott gyűlésén a es. kir. Districts-Commando utján érkezett választ tudomásul vette és ad acta tette.

Ezen időszak legalkalmasabb lett volna a várbeli r. kath. iskolák és a várközség közötti viszonyok teljes tisztázására; de az az akkori időben elmaradt, mi által sok zavar és keletlenység következett az anyagi kérdés körül.

Tapintatos eljárással, bizonyos mértékben engedékenység és a várközség egy létesítendő iskolatanácsba való bevonása által a penzkérdés határozott irányt vehetett volna, míg ellenben a folytonos követelések, panaszok és fő-kormányzékai rendeletek az ügyet homályosabbá tették, a kedélyeket pedig csak felhevítették.

Hozzájárultak még azon téves referálások is, hogy Mária Terézia királynőtől a várközség a „Zöldfa”-vendéglőt adományképen nyerte volna, s pedig csupán azon célból, hogy az a kath. elemi iskolának adott alapítványát képezze.

Ha alapítvány lett volna az, akkor szalai báró Stoyka Zsigmond erdélyi püspök, ki 1753-tól kezdve maga személyesen az összes erdélyi katolikus alapítványokat kellő kimutatásba összefoglalta, megvizsgálta és rendezte, bizonyára,

Felsőbb parancsra s lelkiismeretünk szózatára is csak amugy létesítgjük a különféle egyesületeket. De tapasztalásból jegyzem ide, hogy egyesületeink lézengeni fognak, mint a veleszületett gyengeségben szenvedő gyermek, mindaddig, míg vasárnapokon és ünnepeken a koreasmák nyitva lesznek. Igen, mert az egyletekben a mai szociáldemokratikus nyelven beszélgetni nem lehet; míg a koreasmában lehet szidni mindenkit, pápát, püspököt, papot; lehet hintegetni a szekularizáció, a földfelosztás eszméinek magvait, mert a gseftért majdnem minden koreasmáros ágítátora a szociáldemokraták; s ezért népünk szivesebben látogatja vasárnap a koreasmát, mint az egyletet.

Minden igaz magyar hazafi vörző szívvel látja a rombolást, melyet a koreasmák vasárnapoként népünk közt végbe visznek. Azért azoknak, akik a nemzet megmentés nagy műveletében folyton reánk papokra és a velünk egy sön és kegyéren élő tanítóokra hivatkoznak, bátran merem odakiáltani: zárassátok be vasár- és ünnepe napokon a koreasmákat s mi, papok és tanítók hivatásunkhoz híven csodákat fogunk művelni az emberiség megmentéséért.

Kóródy Mihály,
plébános.

H I R E K.

A szülők figyelmébe.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatási ügyi miniszter úr 99258—1908. számú rendeletével meghagyja a gimnáziumok igazgatóinak, hogy állapítsanak meg bizonyos napokat és órákat, mikor a szülők gyermekeik érdekében a tanárokkal érintkezzenek s jelöljék ki egy szobát az intézetben ezen érintkezésre, egyszersmind elrendeli, hogy a tanárok „ezentúl a gyermekeik érdekében náluk eljáró szülőket lehetőleg saját lakásukon ne fogadják, ők pedig ta-

az 1758-iki december 30-án, tehát tevékenységének idejében kelt „Zöldfa” vendéglő megvásárlásáról szóló okmányt is számba vette volna.

De nem tette, mert az nem is volt alapítvány természetű — s mégis hirdették azt annak azutáni időkben, majdnem mai napig!

Az 1853-iki év december 1-én a cs. k. várépítészeli igazgatóság az iránt fordult a várközséghez, hogy a várban nagy katonai kórházat akar építtetni, s hogy e célra a „Zöldfa” vendéglőt a mellé épített három bolti helyiséggel együtt adja el a katonai kincstárnak, s szőltsa fel a szomszédházak tulajdonosait is u. m. Nicolantit, Mallász Albertet, Dán Ferencet és Duna Jánost, hogy ők is adják el házaikat.

A katonai kórház építése azonban elmaradt, mert részben igen magasra volt szabva a házak ára, részben azért is, mert Gyulaféhvár helyett Nagyszébet szemelték ki a kórház építésének helyeül.

A „Zöldfa”-vendéglő azonban sorsát ki nem kerülhette, mert 1896-ban csakugyan megvette azt a cs. és kir. kincstár az összes szomszédos házakkal együtt.

Ezen házak egy négyszög alakú tömbet képeztek, s lerombolásuk után felépült 1897—1898-ban a cs. és kir. hidászok három épületből álló laktanyája, mely azóta a várnak azon pontját díszíti, hol azelőtt részben elhanyagolt történelmi régiségek dicsérték és hirdették a régieknek egyszerű izlését és igen kevéssel való megelégedését, — vagy hanyagságát.

n a e s a d a s v é g e t t a s z ű l ö k e t o t t h o n u k b a n f e l n e k e r e s s é k .”

Az erd. rk. státus főtanhatósága pedig úgy rendelkezett, hogy az igazgató „az érdekelteket a helyi lapokban” értesítse arról, hogy az osztályfőnökök hol és mikor fogadják a jelzett célból a szülőket.

Ez intézkedések alapján a t. szülők tudomására hozom, hogy a tanár urakkal való értekezésre a gimnázium földszintjén levő tanári szobát jelöltem ki, tehát ha gyermekeik visellete, tanulása, vagy más ügyében felkeresni óhajtják a tanár urakat, tessék ezen helyiségben megjelenni. A hivatalos órákat következőleg állapítottuk meg:

Bartalis József fogad hetenkint péntek d. e. 10—11.

Bujáki Domokos fogad péntek 10—11., szombat 9—10.

Csibertics Imre fogad péntek 9—10.

Fejér Gerő dr. fogad hétfő 9—10.

Haraly Béla fogad péntek 11—12.

Kárpiss János fogad péntek 9—10., szombat 9—10.

Király Gáspár fogad péntek 9—10.

Péter János dr. fogad hétfő 9—10., csütörtök 10—11.

Rass Károly hétfő, kedd, szerda, csütörtök és péntek 9—10.

Reithófer Jenő kedd 11—12, szerda 11—12.

Riszner Ödön hétfő 10—11, csüt. 9—10.

Szporni János csütörtök 9-től.

Zlamál Ágost hétfő 9—10.

A kitűzött időn kívül is szorgalmi időben rendelkezésre állanak a szülőknek, mikor az iskola épületében tartózkodnak és hivatalosan elfoglalva nincsenek.

A gimnáziumi igazgatóság.

— **Személyi hírek.** Püspök atyánk pénteken reggel Kolozsvárra utazik.

— **Kisasszonynapja,** a megváltás rendjének időrendileg a második örömneppe. Hiszen az első a Megváltó tisztaságos anyjának fogantatása, a legszebb Máriaünnep: Dec. 8, melyen az eredendő bűn megtörtött a megváltás terén: szeptől telenül fogantatott a megígért Üdvözítő anyja. Azután jön a legörömteljesebb ünnepek sora, ezek közt mindjárt a mi ünnepünk, a nativitas; ezzel a nappal lepett az emberiség a megváltás történetének első pontjához. Ránk, illetve gimnáziumunkra nevez még egy jelentősége van a mai napnak: főgimnáziumunk munkaidejének is ez a nap a kezdőpontja, ma volt az ünnepélyes Veni Sancte. A szentmisén ott volt az ifjúság, a tanárikar; Ujfalusi apátkanonok celebrált, a szentbeszédet Zomora kanonok mondtotta.

— **Kegyelmes főpásztorunknak** 5-én d. e. legelső teendője volt felkeresni azokat, kikhez a leggyöngédebb atyai szeretet fűzi. Rövid exhortációt mondott a tanuló ifjúságnak, mely alatt a vakáció után rendszerint bánatos, csüggeteg gyermekszívekre jöleső derűt varázsolt vigasztaló ajka, bátorító áldásos tekintete. Exhortáció után bizalmas jellegű konferenciát tartott a tanári karral, megjelölve és megbeszélve azon irányelveket, melyek nélkül az ifjúságnak egyseges és eredményes vallásos, lelki vezetése lehetetlen. Pál Antal főgimn. igazgató az egész tanári kar nevében mély hálával köszönte meg a távozó főpásztorunk eddigi páratlan fáradozásait s szeretetének e mostani látogatásban nyilvánult újabb jelet.

— **Erzsébet requiem.** Amig Budapesten az örökimádás templom ujonnan elkészült szentélyében az ő felsége által ajándékozott fehér márványból készült föltáron az egri bíboros érsek ő felségének jelenlétében s 12 püspök kegyeletes részvétele mellett felejthetetlen emlékü Erzsébet királynéknak megrendítő halálának 10-dik évfordulóján az engesztelő szt. misét bemutatta: mi is Gyulaféhvárt leróttuk a kegyelet adóját szeretett királynéknak emléke iránt. A reggeli órákban számosan ajánlták fel a szt. áldozást a boldog királynéknak lelke nyugalmáért úgy a papnöveldeben, püspöki kápolnában, és a zárda templomban. A székesegyházban a katonai és világi hatóságok kegyeletes részvétele mellett a papság és tanuló ifjúság közreműködésével püspök atyánk tartotta az ünnepélyes requiemet.

— **Bérmaut.** Püspök urunk őszi béрмаutjának végleg megállapított sorrendje a következő: szeptember 23-án Köhalom, 24-én Baróth, 25-én Miklósvár, 26. és 27-én Brassó, 28-án Törösvár és Zernest, 30-án Alsótömös, okt. 1-én Türkös, 2-án Bodola, 3-án Ilyefalva, 4-én Sepsiszentgyörgy, 5-én Szentivány-Laborfalva, 6-án Köröspatak, 7-én Mikóujfalú, 8-án Bükszád.

— **Szentségimádás.** Oltáregyletünk a havi szentségimádást vasárnap, Mária nevenapján, tartja meg. A gyűlés azonban az igazgató elfoglaltsága miatt elmarad. A szt. beszéd és litánia d. u. 4-kor tartatik meg. A szt. beszédet az igazgató tartja.

— **Főúri esküvő.** A hunyadmegyei saecali kastély ujonnan berendezett és szépen felszírt házi kápolnájában Kisasszony napján meghatározott családi ünnepély folyt le, Erdély különböző részeiből összesereglett főuraknak és a falu népei élénk részvétele mellett. A kastély urának, Nopcsa Elek bárónak és nemeslelkű nejének, Zelenska Matild grófnőnek ritka műveltségű leányát Ilonát e napon vezette oltárhoz Pallavicini Alfred örgróf, testőrségi főhadnagy, az Abatúj megyében lakó Pallavicini Adolf örgróf fia. Az esketést püspök urunk végezte, szent mise előtt néhány komoly és atyai szóval reámutatva a keresztény házias élet fenségére, a modern felfogásokkal szemben. Az esküvő után szent mise következett, melyben az új pár az anyaszentegyház remek szövegezésű áldásában reszesült és példás áhitattal a szt. áldozáshoz járult. A szt. misénél segédkeztek Jancsó főesperes, Forster János szentszéki tanácsos, Buday János petrozsényi plébános, Major János zádoriaki (patronatusbeli) plébános. Az egyházi szertartást követte az egész násznépnek lefenyképezése és a külön e célra felépített verendán ebéd. Felköszöntöket mondtak Láró Jósika Sámuel násznagy az új párna, kegyeletes megemlékezéssel idős. Nopcsa Ferenc báróra, aki sokáig a boldogult királyné főudmestere és a családnak köztiszteltben álló nesztora volt; báró Nopcsa Ferenc, a szorgalmas geológus, ki jelenleg is albániai kutatását szakította félbe, hogy a családi örömneppe siesen, a nyoszolyó leányokra, püspök atyánk az örömszülőkre, báró Bornemisza Lipót főispán az esketést püspökre mondott rövid és talpra esett felköszöntőt. Az új pár gróf Teleki Géza automobilján — ebéd után Piskire sietett, hogy külföldi nászutjára induljon.

— **Megjötték a diákok.** Véget ért az ifjúság arany szabadsága. A diákok fájó szívvel vesznek búcsút a kedves otthonról, ahol szerető szülei körében gondatlanul és boldogan töltötték el rövid nyolc hetet, s beköltöznek a városokba, hogy megkezdett tanulmányaikat folytassák. Szemmel láthatólag élénkbb volt városunk is; tömérdek tanuló volt látható az

utcákon, akik szülei kíséretében jöttek vissza, részint, hogy kikorrigálják a nem sikerült vizsgálatot, részint hogy beiratkozzanak magasabb osztályokba. Érthető tehát, hogy a mostani napok sok gondot okoztak a szülőknek, mert nemcsak anyagi megterheléssel jártak a beiratkozások s a tankönyvek beszerzése, de egyúttal sok aggodalommal is, mert ki tudhatja előre megjósolni, mit hoz majd a jövő?

— **Közeledő aranyise.** Ötven esztendeje immár, hogy főtisztelendő K o n c z I s t v á n alesperes, esiktusnád plebános az Úr hívő szótátát követve, miként Sámuel, az oltár szolgálatára szentelte életét. Ötven év hosszú idő. Szinte egy életnek is elegendő, kivált ha az az élet nem semmittevés, nem hiú kedvtelés, hanem fáradság, küzdelem és komoly munka. Ötven év alatt az egyházmegye képe megszokott változni. Nem csak a vén galyak töredeznék le az öreg fáról, nem csak az új hajtások emelkednek a magasba, hanem megújul a levegő, a napfény, a talaj s biztosít megújulásával jobb és gazdagabb termést az egyház örök életfájának.

K o n c z I s t v á n küzdelmes 50 évet eltelt az oltár szolgálatában. És nem volt néma szemlélője a küzdelemnek, hanem maga is küzdött, ha nem is az első csatában, ha nem is vezér szerepben, de küzdött és a közkatonák között mindig az elsőként egy sorban volt. Hogy minő munkát végzett, arra nem kell más bizonyíték, minthogy egyénisége úgyszólván tipussá vált s hogy élete összességében mintegy a mostan élő egyházmegyei papság köztévénységével. Nem utolsó az sem, hogy a támadásoknak mindig az első, tehát legerősebb rohamával állott szemben s megállott, mint szirt a habok közt. Egy egész férfierőt próbára tevő munkában először ő maga alakult át lelkileg, azután templomát, plebániáját intézményeit s végül a mi legnehezebb volt, annak szellemét alakította át, úgy, hogy ma már igazán jó pástort, kit a nyáj követ s ki életét adja juhaiért. Nem csoda tehát, ha tisztelet, szeretet környézi s személye iránt általános az érdeklődés.

Aranyiságát ez év október 4-én fogja ünnepegni. Maga az alkalom is ritkaság számba megy s általános érdekű jelentőséget nyer az által, hogy ugyanakkorra esik a tuznád plebaniatemplomnak centenariuma, ugyanakkor a hitközség bucsünnepé, s ugyanakkor óhajítja a hitközség szentségese atyánk X. Pius pápa aranyiságát is megünnepelni. Ezért a K o n c z I s t v á n jubileuma a három napi közös isteni tisztelettel lesz egybekötve. A hívek a megelőző nap három delutánján vecsernyére gyűlnek, szent beszédet hallgatnak, az ünnep előestéjén pedig gyónnak, hogy az aranyiság pap kezéből másnap fogadhatják az Úr testét. Az aranyiság a kerületi papság részvételével és nagy fényvel fog megtartani. A részletes programnak azonban most még nincs itt az ideje. Ez a pár sor csak a figyelmet akarja felhívni s általános tájékozást akar nyújtani az ünnep keretéről.

S minthogy bizást többen vannak egyházmegyénkben, kik ez ünnepségen tevékeny részt kívánnak venni, vagy annak előkészítéséhez utbaigazítással hozzájárulni, tisztelettel kérjük az illetőket, különösen a jubiliánsnak volt káplánjait, hogy ez ügyben akár M e i s e l József szentszéki tanácsossal és brassói plebános-helyettesével, akár B á l i n t György brassói r. kath. főgimnázium tanárral lépjenek minél hamarabb érintkezésbe. Jól értsük meg azonban, hogy nem személykultuszról van szó, nem köznapi tüntetésről egy bár különben érdemes férfiú iránt, hanem vallásérköcsi közérdekről, a szívek és érzelmek egységes és önkéntes megnyilatkozásá-

ról. Azért minden hozzászólás, vagy javaslat ily értelemben és céllal történjen. Így óhajítja ezt maga az ünneplendő alesperes-plebános s csak így telik meg ez a ritka szép ünnep elegendő, sőt bőséges erkölcsi tartalommal.

Te pedig Uram, segíts meg minket!

— **Törvényfelolvasások.** Év elején a szokásos törvényfelolvasások intézeteinkben kedden folytatók le. Az ifjúsághoz Pál Antal igazgató és Imets F. Jákó apátkanonok tartottak komoly munkásságra és a felelősségek iránti tiszteletről serkentő és figyelmeztető beszédeket. A papnöveldében dr. Balás Endre rektor szólott a jó színben beérkező kispapokhoz s vaskitartásra serkentette őket. — Záránkban az ünneplés Veni Sancte vasárnap volt, tartotta dr. Ujjfalussy József apátkanonok, az intézet igazgatója.

— **Az őszi lelkigyakorlatok** a papnöveldében vasárnap este 6 órakor kezdődnek s csütörtök reggel végződnek közös szent. áldozással.

— **A papnövendékek** összes létszáma 60. Ebből hittanhallgató 54, gimnázista 6. Az Úr tartsa meg őket jó elhatározásukban.

— **Városunk fejlődése.** Igazságügyi palotánk már teljesen elkészült. Pár nap múlva megkezdődik a költözködés. Aszfalt járda készült a palota előtt s a vasútra vezető út egyik oldalán egész a barátok templomáig, hová most már porban és sárban kényelmesen el lehet jutni.

— **Hátszegről** írják nekünk: Püspök urunk a saeculi esküvő után Hátszegré sietett a szent. Ferenczendi növekre látogatására s megtekintette a kibővítendő leányiskolának összes helyiségeit s megegyezett a főnöknével az építés módosításaira nézve. Mintán e házbelieket meggyón-tatta és a járásbíró kis leánykáját a keresztség szentségében részesítette, elment Kemény Albert kereskedőnek házába, hogy súlyos betegségében a vallás vigaszában részesítse. Forster János szent. székelyi tanácsos házában elköltött frugalis vacsora után az állomásra hajtattott és Piskin felhasználva a 3/4 órás várakozást napi postájának elintézésére, Möller műépítész kíséretében az esti személyvonattal székelyhelyre visszatért.

— **Villanyvilágítás Piskitelepen.** Tudvalévő dolog, hogy a dévai villanytelep áramszolgáltatását a vasutal kötött szerződés következtében Piskitelepe is kiterjeszti. A munkálatok már nagyban haladnak előre. Így az áramot az országot mellett vezetik. A vezetékek már csaknem Piskitelepig levannak rakva, ugyszintén erősen dolgoznak magán Piskitelepen is az egyes házakba való bevezetéseken. A munka ilyen haladása mellett remélhető, hogy októberre kigyúlnak Piskitelepen a villanylámpák.

— **Százezer korona a székelyföldi kiskisgazdáknak.** A földművelésügyi miniszter a székelyföldi miniszteri kirendeltség előterjesztésére elszámolandó előlegképpen százezer koronát utalványozott az országos szarvasmarha-tenyésztési alappól, hogy takarmányhiányban szenvedő vidékeken a tenyésztésre alkalmas üszöket és tehéneket vásároljon és azokat oly vidékeken lakó székely kiskisgazdák közt, hol elegendő takarmány rendelkezésre áll, vételárkedvezmény mellett kioszthassa. Darányi Ignác miniszter e humánus rekedetét a székelyföldön nagy örömmel fogadták. Sok helyen ugyanis az idej rendkívüli szárazság folytán beállott takarmányhiány következtében a kiskisgazda község tenyészmarhaállományát kevesbiteni igyekszik, sőt számos gazda még legszükségesebb tenyészállatait is eladni kényszerül. Szóval a pillanatnyi ijedség miatt évekre terjedő bajba dönti magát. Csökken a tenyészállatlétszám, az illető vidék állattenyésztése fejlődésében megakad, s esetleg pár évre visszavetetik. Másrészt meg a tömegesen piacra kerülő szarvasmarha az árat fölötté lenyomja és így a marha jóval valódi értékén alul kerül eladásra. Hogy tehát ez leg- alább részben megakadályozzassék, s ez által az állattenyésztés, valamint az eladó gazdaközön-

ség érdeke a lehetőség megvetható legyen, hatalmazta föl a miniszter székelyföldi kirendeltségét az említett irányban való közbe lépésre, mely az ottani kiskisgazda-közönség körében általános meglepedést keltett.

— **Amerikai kispapok** (2) a napokban érkeznek meg. Nagy érdeklődéssel várják az új kollégákat.

— **A katolikus nagygyűlésre** erdélyegyházmegyénkben is sokan készülnek. Az egyházmegyei igazgató tanács erre való tekintetből rendes havi gyűlését már szept. 11-én elnökön tartja, melyen püspök atyánk fog előkölni, utána Budapestre felutazni.

— **Országos zarándoklat Rómába.** Az Országos Pázmány Egyesület kezdeményezésére az összes magyarországi katolikus egyesületek a jelen év októberére országos zarándoklatot szerveznek Rómába, hogy az abban résztvevők az egész katolikus Magyarország nevében érzelmeiket a Szentatyá iránt szemtel szembe nyilvánítsák, vele, az ünneplővel együtt ünnepljenek, őt szorongatásai közepette tehetőségük szerint vigasztalják, tőle viszont maguk részére erősítő szökat és áldást vegyenek s október második vasárnapján, Magyarország Nagyasszonyának ünnepén a Szentatyáért, egyházukért, hazájukért és magukért buzzgón imádkozásnak égi Pártfogójukhoz. Jelentkezhetni 1908. szeptember 20-ig az Országos Pázmány Egyesület elnökségénél, Budapestben, VIII., Szentkirályi- uca 28/a. alatt kell. Az egyik útirány kizárólag szárazföldön vezet: Budapest déli vasúti állomás—Cormons—Bologna—Florence—Róma és ugyanígy vissza. A másik útirány: Budapest keleti pályaudvar—Fiume—Ancona (tengeri út)—Róma és ugyanígy vissza. Ha mindkét útirányra elegendő résztvevő nem jelentkezik, a zarándoklat vezetősége csakis a tengeri utat fogja választani. A szárazföldi útirányban (Budapest—Cormons—Bologna—Florence—Róma és vissza) utazás és teljes ellátás költsége az I. osztályon: 190 korona, a II. osztályon: 140 korona, a III. osztályon: 95 korona, azon III. osztályú utasoknak pedig, akik csak útjegyvet, lakást és kalauzólást kívánnak, ellátásukról pedig maguk gondoskodnak: 52 korona. Az ellátás 6-án a reggelivel kezdődik és 12-én este a vacsorával végződik. Rómában az I. és II. osztályú utasok előkelő szállókban, elsőrendű ellátásban részesülnek. (A részvételi árakba már bele vannak számítva az italok és a szállodai borralvalók is, a kocsikat azonban ki-kí maga fizeti. 4 személy 2 líra = 2 korona.) A III. osztályú utasok Santa-Márta pápai vendégházba-kapnak szállást és ellátást. Az I. és II. osztályú utasok hozzátartozóikkal, vagy legfeljebb kettésével kerülnek egy szobába. A zarándokok szállójuk címét útközben fogják megmutatni. A szárazföldi útirányban résztvevő zarándokok Budapestről, a déli vasut pályaudvarából 1908. október 5-én este 8 órakor; a keleti pályaudvarból 1908. október 5-én delután 4 óra 10 perccor indulnak. A pályaudvarokon való találkozás, valamint a vidékről érkezőknek csatlakozást illetőleg a vezetőség az indulás előtt a zarándoklat minden résztvevőjét külön és idejekorán fogja meg értesíteni. A római tartózkodás ideje alatt nap-nap után kihirdetik a rendezők a programot, melynek végrehajtására kellő számú vezető (Rómában többször megfordult zarándoktársaink és a Rómában tartózkodó papok és papnövendékek) fog gondoskodni. A rendezőség gondoskodik arról, hogy a zarándokok Róma minden keresztény vonatkozású látványját megtekinthessék. Ebben minden zarándoknak nagy segítségére lesz a vezetőség által kiosztandó Római kalauz. Nagy súlyt helyez a rendezőség arra is, hogy a zarándokok az örök és szent városban lelkük vallási szükségleteit is kielégíthessék. Minden zarándok hozza magával imakönyvét. A szent gyóvásnak, szent áldozásnak, valamint a zarándoklati szent beszédnek helye és ideje esetről esetre Rómában lesz közölve.

— **Jó esel.** Egy amerikai lapban ezt írták: „Tegnap cukrot vettem egyik kereskedőtől és csupa homokot találtam benne. Ha az illető holnap estig nem küld a homokos cukor helyett két font finom cukrot, nevét nyilvánosságra hozom.” Másnap az élelmes zsurnalista négy

font nyom bomboniert kapott és legérdekesebb az, hogy nem csak egy, hanem — tíz kereskedőtől.

— Nagy leánycsempészet Gyimesen. Gyimesen a határrendőrség vezetője, dr. Balázs Lajos nagy leánycsempészetnek jött nyomára, Romániában élő magyar öreg asszony két fiatal leányt akart Romániába csempészní. A csempészet azonban nem sikerült, mert a határon tetten érték és a határrendőrkapitány szigorúan megbüntette. Ez már az ötödik eset, hogy a határrendőrség ily nőcsempészet nyomára jött.

Iskolai értesítők.

5.

A kézdívasárhelyi főgimnázium értesítője az intézeti Mária-kongregáció öt éves történetét közli bevezetésül Ásboth Viktor praeses tollából. A nálam levő példányból hiányzik az első négy oldal, ami különben is általánosságokat tartalmaz, mert az intézeti kongregáció története tulajdonképpen csak a 6. oldalon kezdődik. Megtudjuk belőle, hogy a kongregáció 1745-ben született és 98 éves korában 1843-ban mult ki. Le van írva, miképpen történt a fölavatás, az ifjú levonték eskü-tétele stb.

A vallás erkölcsi állapot fejlesztésére irányuló intézkedések között egy igen ajánlható van itt bevezetve, ami abban áll, hogy a tanulók számonkérletnek a meghallgatók exhortációi tartalma felől, tehát nolens-volens figyelniük kell azokra és gondolkodniuk is a hallottak fölött. Október hónapban naponként olvasott imádkoztak. Az Előőrszafűzér Társulatnak 90 tagja volt. Mint egy 12—18 ifjú naponként járult a sz. áldozáshoz. A „Zászlónk”-nak 130 előfizetője van! Valóban szép. De szép az is, hogy egyháznak ügyei felől pontosan tájékoztatják a tanulókat. Az ifjúság a kath. sajtóegyesületnek is rendes tagja. Erejéhez képest még a Kézdívasárhelyi Oltáregyesület céljait is törekszik előmozdítani.

Az Önképzőkör öt s két tanár egy-egy pályadíjat tűzött ki az ifjúság munkásságának ösztönzésére.

A Sárlósz Boldogasszonyról nevezett nevelőintézetnek 50 tagja volt: 29 alapítványos, 17 fizető és 4 főlzolgaló. Élelmezétesüket a zárdafőnök látta el, fejenként 200 koronáért, illetőleg 280-ért. A gimnázium régi épületét a főtanhatóság a most befejezett iskoláévre átálakította és internátusnak rendezte be.

Vizsgálatot tett 289 tanuló. Kath. volt 197. Jeles lett 12 (5%); elégséges 161 (56%); elégtelen 66 (23%).

6.

A csiksomlyói főgimnázium értesítője egy iskolai drámát közöl, mely ugyanott készült anno 1780. és a pünkösdi búcsú alkalmával elő is adattott „a Csiki Gimnásiumban Tanuló Nemess Ifjúság” által.

Az egyesületi élet a Mária-kongregációnál úgy látszik inkább csak tengődés volt, amennyiben a tagok természetes megfoghatósága folytán már a hivatalokat se tudták kellően betölteni. A jelentés nem titkolhatja abbéli aggodalmát, hogy ha a jövő év folyamán se lesz avatás, a Kongregáció magától kikapusztul. Dec. 8-án a tagok megújították a főlvételkor tett ígéretüket, amiben velük tartott Márton István h. tanár is, ki a kolozsvári egyetemi hallgatók gyülekezetének tagja. Jan. 6-án pedig megalakították a kisebbek kongregációját is, melynek — sajnos — hamarosan

gyászja lett, amennyiben derék kis sekrestyése bevonult az édes Szűzanya mennyei palotájának leventéi közé.

Az Önképzőkör dicséretes munkásságot fejtett ki, amire bizonyára buzdítólag hatott, hogy a kör 15 pályatételt tűzött ki. Van 190 kor. készpénze.

Az egészségi állapot rendkívül kedvezőtlen volt. Öt tanuló meghalt.

Könyvtárak, szertárak szépen gyarapodtak.

Az értesítő abbéli reményének ad kifejezést, hogy a gimnázium áthelyezésének ügye hamarosan rendezve lesz és az új iskolai épület talán már a télre födel alá kerül.

Vizsgálatot tett 301 tanuló. Jeles 20 (6%); elégséges 149 (50%); elégtelen 77 (26%). Kath. volt 297. Ez már tiszta dolog! Zsidó egy se. Még tisztább dolog!

A Szt. Mihályról nevezett intézetben teljes ellátásban részesült 91 tanuló; 36 nyilvános, 19 magánalapítványos, 28 fizető és 8 főlzolgaló. Az alapítványos növendékek élelmezési díja 200, a fizetőkké 260 korona. A főgimnáziummal kapcsolatos internátusban 72 fizető és 7 főlzolgaló növendék nyert ellátást. A díj itt 160 koronára volt.

7.

A csiksomlyói tanítóképzőintézet értesítőjében Karácsony József igazgató a házi nevelésben előforduló felzsegegekről értekezik. Céliba vett tárgyat keményebb szóval is illethette volna, mert nem felzsegege, hanem bűn, mikor a szülő nemcsak szabadon engedi fejlődni gyermekének rossz hajlamait, szenvedélyét, hanem cselekvőleg is közreműködik azok kifejlésztésében. Bár minden szülőhöz el lehetne juttatni ezen bölcs utasításokat és azokat naponként fülükbe hangoztatni! Papok és tanítók ne szünjenek meg a szülőket folytonosan oktatni arra, mint kell a gyermeki szívből minél korábban irtani a csirázó rosszat és helyette beleplántálni a jót. A családok tanítók ne feledjék, hogy nekik példával is mutatniuk kell a helyes gyermeknevelést.

Ami a vallás erkölcsi életet illeti: az intézet tudatában volt nagy feladatának s iparkodott neki megfelelni. Az ifjúság kivétel nélkül tagja az Előőrszafűzér Társulatnak s ha Isten is úgy akarja, az idén megtudja alakítani kebelében a Mária-kongregációt is.

Az intézet két internátusában 48 növendék volt elszállásolva. Ellátásért fizettek havi 19 koronát. Püspök urunk öngymelteségének magánpénztárából több mint 1500 korona folyt be az intézetbe.

A növendékek gyakorlati kiképzésére úgy a tanítókat mint a kántori szakban súlyt fektettek. Sőt a gazdálkodás különféle ágaiban is. Önképzésüknek 107 munkálabeadásával adták jelet az ifjak, ami, tekintve, nagy számukát — 81-en voltak — nem valami fényes eredmény, annál kevésbé, mert zenei darab egy fia se volt köztük; de a rendes tanulmányokban való előhaladás meg éppen elsőmorrító. Hetvenkilenc vizsgázott között se kintő, se jeles nincs egyetlenegy se! Ellenben majdnem 17% elégtelen.

8.

A szentferencndinövéréknagyszebenitanésnevelőintézet. Az értesítő címlapja egy kételemes épületesoportot mutat. A szem gyönyörködve pihen e hatalmas homlokzaton, mely a leírás szerint 82 méter hosszú. S az intézetbe ezen kívül még három melléképület is tartozik! Hogy a belseje mily kiadós lehet, megíthatjuk abból, hogy tantermei 55 □ méterterjedelműek s az intézetben 11, mondó tizenegy zene-szoba van! Sok volna az óriási alkotás részletes ismertetése, hát legyen elég fölsorolni a következőket: van 4 betegszoba, egy elkülönített ház két betegszobával fertőző betegek ré-

szére; téli és nyári fűrdőhelyiség; tágas fűdött folyosók; gépekkel felszerelt mosóház; a kápolnában fűtés; villanyvilágítás és vízvezeték az egész épülethez; tágas udvarok; fásítás köröskörül. Szóval a higienikus tekinteteknek semmi kívánni valójuk se lehet. Konstatálva is van, hogy az egészségi állapot kitünő volt, noha 200 növendéket gondoztak az intézetben.

Az értesítő „Nevelés” cím alatt ismerteti azon elveket, melyek a jó növendékáldásos munkálkodásat irányítják. Figyelemmel elolvastam és elmélkedtem fölöttük; aztán ismét elolvastam és — gyönyörködtem benne. Mert a közlésmény minden sora azt beszél, hogy itt a nevelésügy igazi bölcséi nyilatkoznak. Igen, igen, — ujjorgja a lelkünk — így kell nevelni! Különösen a nőnemet. „Mi a tanítást föltétlenül alárendeljük a nevelésnek” — mondja a szöveg. És meg is okolja. „Nem a tudás mennyisége határozza meg az ember értékét, hanem az, hogyan gondolkodik, cselekszik, szóval él.” Bizony igaz.

A növendékek egész éven át mindennap hallgattak szt. misét s azt lehet mondani, hogy nincs az egyháznak olyan nyilvános vagy magánjátogatása, amelyben részt nem vettek volna. Az internátusba 200 növendék volt fölveve. Az elemi és polgári iskolabeliek havi ellátásért fizettek 32 koronát, a tanítóképzőbeliek 36-ot.

Kedves ünnepe volt az intézetnek az, melyet a k. főnök M. Mayer M. Petronella 50 éves jubileuma alkalmából tartottak, akit ezen alkalomból kegyelmes püspök urunk is megisztelt szeretetteljes leiratával.

A tankepesítő vizsgálaton mind a 35 növendék oklevelet nyert, még pedig a leg többje kitünő és jeles. Az elemi iskolában vizsgálatot tett 115; ebből kitünő lett 14 (12%); elégséges 28, tehát a szokásos 50—60% helyett csupán 24% és bukott 10, tehát csak valamivel több mint 8%. A polgári iskolában volt 140 tanuló, kitünő és jeles lett 37 (26%); bukott 9, tehát 6%. A tanítóképzőben volt 147. Kitünő és jeles lett 21, tehát 15%; bukott 6, tehát 4%. Bizonyára olyan fényes eredmény, amely örömmre hangolja a tanügy minden barátját.

9.

A nagyszebeni r. k. Teréz-árvaház értesítője összesen 208 növendék gondozásáról számol be, akik között alapítványos volt benn az intézetben 133—110 fiú és 23 leány — intézetben kívül 7, iparosságra elhelyezve 30 és fizetéses 38. A leány növendékek tulajdonképpen nem az árvaházban, hanem a helybeli szentferencndi nővérek intézetében neveltek, ahova érettek 28, illetőleg 36 koronát fizetnek havonként, a szerint amit elemi és polgári vagy pedig tanítóképző intézeti nevelést kapnak. Az utóbbiakért még 100 korona fölszerelési átalányt is fizetnek fejenként.

Az árvaház célja tulajdonképpen iparosok nevelése, miért a növendékek, mielőtt elemi iskolát végeztek, ha különben testileg elég teljessék, másoknak adatnak ki. Főszabadosok ruhára kapnak 12 kor. 60 fillert, önállósulás esetén pedig iparukra 42 koronát. A leányok, ha férjhez mennek, ugyanannyit kapnak. Az 1907/8. tanévben 10 inas szabadult föl. Gimnáziumba 32 járt. Tiszta vagy túlnyomóan jeles 8 (25%) elégséges 2, a többi jó.

Szerkesztői üzenet.

T. K. Most intenciókkal nem rendelkezem. B. L. A sürgönyét én csak 7-dikén vettem kézhez s így nem intézkedhettem. F. P. Köszönettel megkaptam. Jónni fog. Futásfalva. Bizony nagy köszönettel tartozom Héjja Kálmán és Rakk József uraknak, hogy a szünetben a lapszerkesztés nehéz munkáját elvállalták. Most annál nagyobb munkaeörvel és kedvel állottam a sajtó szolgálatába. Csak segítsenek minden oldalról. Üdv. T. F. Gyökösomfalva. A pályázatú hirdetés díja 3 korona.

Sirolin

Emeli az érvágyat és a testsúlyt, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjszai izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulózis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Minthogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi receptre a gyógyszerárban — Ára üvegenként 4.— korona

CSARNOK.

Az egyházmegyei zsinatról.

II.

A „püspökök egye-i zsinat” ilusztris írója annyi tárgyat és oly sok jó eszmét napirendre hozott derék munkájában, hogy a zsinat atyái szép munkát végeznek már azzal is, ha csak ezeket alaposan letárgyalják, s ezzel a következők irányát adnak és alapot készítenek. Ha ezekhez mégis hozzászólunk, s itt-ott pár új tárgyat is felemlítünk, ez csak azért történik, hogy érdeklődésünket kifejezzük, s hogy a hozzászólás által a közérdeklődést felkeltjük és fentartjuk. Ily szellemben és ilyen intencióval vetem papírra a következőket.

A fiatal papságot első sorban rá kellene saját érdekében is szoktatni és szorítani úgy az olvasásra, mint arra, hogy magát a gyóntatásban alaposan kiképezze. (242. l.) Erre szolgálna, ha a püspöki jurisdikció felszenteléskor három évre adatnék meg, (mint azt Városey érsek is elrendelte mult évben); s ennek leteltével minden három éves pap vizsgát tenne a Morálisból és Zennér Prakticus Confessariusból. Aki ekkor jelesen felel, pro semper jurisdikciót kap; aki gyengén felel, három év multán újabb vizsgálatra kell jönnie. Így hozzászólnék a fiatalok a morális auktorok olvasásához, ami az öregebbeknek sem ártana.

A fiatal papokból jó hitszónokokat is kellene képezni és ügyes hitoktatókat. Ordináció után három évig köteleztesse őket az új papok: a) első sorban Goffine használata mellett homíliát írni a vasárnapi evangéliumokra, b) második évben foglalják szent beszédekbe a kiskatekizmus felét és c) harmadik évben dolgozzák fel szent beszédekben a kiskatekizmus második felét a Conc. Tridenta hatása értelmében. Minden év szeptember 1. köteleztesse őket beküldeni a pastorális tanárának, — ki ezeket átnézné és a fiatal szónoknak helyeükint utasításokkal szolgálja, a kitűnő dolgozatokról pedig a püspököknek jelentést tennie azzal, hogy nagyobban helyekre mint jelesebb szónokok kik ajánlatnak? vagy a hittanári állásokra kik volnának alkalmasabbak és alkalmazandók? examinalják két év mulva. Mennyi sok használna az ily szellemi munkálkodásnak? Mennyi léhaskodástól elvonná a semmittevésnek (?) induló fiatal papságot?

Panaszok vannak, hogy a prosynodális vizsgálatra kevesen jelentkeznek, — egyesek azt soha le nem tették stb. Amit erre Forster úr elmond, azt mind aláírom csekély hozzáadással, vagyis azzal: hét évi pastoratio után mindenki hivatalból meghívandó a prosynodális vizsgálatra, ha azt hamarabb le nem tette. Egyben elrendeltetnék, hogy az öt éves papok szeptember elején prosynodális vizsgát tennének a szónoklatbanól és hitoktatásbanól, mint a pastoratio két legfőbb tárgyából. Aki ezen vizsgát jelesen kiállotta, az ezektől fölmentve lesz a prosynodális vizsgán, — aki gyengén állotta ezt ki, az újból vizsgát tenne, melynek főtergyai lennének: a) a pastorális praktikus része, — b) a canonjog praktikuma, főleg a házasságjog, — c) a nagy katekizmus alapján a dogmatika. (Morális, hitoktatás és hitszónoklattantból főntebb felelték.) A Conc. Trid. szellemében, mely szin-

tén a parochusok katekizmusának ismeretét szorgalmazza.

Hogy a prosynodális vizsgát annál készségesebben letegyem in denki, erre szolgálna annak főpásztori kimondása, hogy a) plebaniáért nem is folyamodhat, akinek nincs ezen vizsgája, b) adminisztrátornak is első sorban azok alkalmaztatnak, kik a prosynodális vizsgát sikerrel kiállották. Csak két-három évig járjon így el az egyházhatóság, a következő években alig marad fiatal pap, aki ezt le nem tette volna. . . De ha semmi hasznát nem látja a papság annak, hogy vizsgázt-e vagy nem, akkor ezután nem siet annak letételével. Pedig hát egy kis olvasgatás és egy kis ismétlés sokunkra ráférne ám!

(Folyt. köv.)

Pályázat.

A máréfalvi róm. kath. elemi népiskolánál a III. tanítói állás eltávozás folytán megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettek.

Javadalom: 900 kor. államsegély; 100 kor. kepe; lakás és kertiletmény a törvény szerint.

Köteleességek: egyik csoport tanköteleseseknek oktatása és a kántori teendőkhöz szükség esetén való közreműködés. Szövetkezethez működő és azt igazoló pályázó előnyben részesülnek.

Pályázatok szept. 25-ig az iskolaszékhez benyújtandók s kántori vagy segédkántori működést igazoló bizonyítványai csatolandó.

Máréfalva, 1908. szeptember hó 5-én.
György Lázár,
iskolaszéki elnök.

Az elhalalozás folytán megüresedett csikrákos-göröcsfalvi róm. kath. segédkántortanítói állásra szept. 20-ig pályázat hirdettek.

Javadalom: a) 544 K. államsegély. b) 150 K. tanítói pótlófizetés. c) 60 K. papé. d) 246 K. kepe, ospora, stólából. e) Jogosultnak korpótlék államsegélyből. f) Tiszteletes lakás, gazdasági épületek és veteményes kert. Az a) b) f) alatti javadalom félévig az özvegyé. A c) d) e) alatti javadalmat az iskola fentartó községek 400 koronáig kiegészítik. Félév után a megválasztott az összes javadalom élvezetében jut.

Köteleességek: A rábizandó mindennapi és tankötelesek vallás-erkölcsös tanítása. A gyermekeket istentiszteletekre vezeti és ott rájuk felügyel. A szokásban lévő s jövőben is esetleg behozandó összes kántori teendőkhöz segítkezik, vásár- és ünnepnapokon a szt. olvasót előimádkozza. A faskolát a vármegyei szabályrendeletben előírt díjért kezeli. Megválasztott állását köteles azonnal elfoglalni.

Pályázati kérvények a csikrákosi plebaniái hivatalhoz küldendők.

Csikrákos, 1908. szept. 7.
Fodor Miklós, Fekete Imre,
isksz. jegyző isksz. elnök.

A magyarláposi róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek.

Ezen állással a következő jövedelmek járnak: 1) Az egyházközség kántortanítói

alapjából havi előleges részletekben évi 1200 K. 2) A szentmise alapítványok kamataiból: 46 K. 20 fill. 3. Temetések és magán misék díjaiból: 30. 4) 2 hold 615 □-öt szántóföld, melynek hasznóbéré: 17. K. 5) Öt hold erdő, melyből évenként az erdőgazdálkodás által kijelölötték az évi quantum. 6) Egészséges szép lakás, téglapületek, melyben van kényelmes 3 szoba, konyha, kamara és pince, jó kút, sertés és tyúköl. 7) Megfelelő kertiletmény a törvény által biztosított összegben.

A megválasztott kántor-tanítónak kötelessége a mindkét nemű tanköteles gyermekek tanítása a püspöki tanterv alapján.

Az iskola tisztántartásáról gondoskodni, az iskolát az egyház által adott fával fűteni. Minden kántori teendő végézi vásár- és ünnepnapokon, valamint hétköznapi napokon is. Harangozó és sekrestyés külön van.

Pályázatokhoz melléklendő az oklevél kivül müködesi bizonyítvány és keresztlevél. Kérvények a magyarláposi r. kath. egyházhoz szept. 25-éig benyújtandók. Próbára szept. 27-én személyesen jelenjenek meg. Megválasztott köteles állását október 8-ig elfoglalni, kinek végleges megerősítését az egyházközség tanács csak egy év mulva fogja püspök urunktól kérni.

Magyarlápos (Szolnok-Doboka vm.) 1908. szeptember 2-án.

Az egyház gondnoksága.

A csikszentdomokosi róm. kath. kántori állásra pályázat hirdettek.

Járandóságai: 1) 800 korona késpé. utólagos félvi részletekben a kepealapról. 2) 110 terü. lág. tűzifa és 40 napszám. 3) Stóla körülbelül 400 korona, azonban egyharmadrész a segédkántort illeti. 4) Misesalapítványi kamatból 9 K. 40 fillér. 5) 50 koronás regálé kötvény kamata. 6) 13 hold és 415 □-öl területű szántó és kaszáló birtok. 7) Természetben kényelmes lakás, amely áll: 2 szoba, konyha, kamra, pince és sütőházból; továbbá a szükséges gazdasági épületekből.

Pályázati határidő szeptember 20.

Pályázók kéretnek, hogy ének- és orgona próbára szeptember 20-án délelőtt sziveskedjenek megjelenni.

Csikszentdomokos, 1908. szeptember hó 3-án.

Lukács Vilmos,
lelkész.

A gyergyócsomafalvi (Csikvármegye) róm. kath. elemi népiskolához két tanítói állásra pályázatot hirdettek. Javadalma: az iskola pénztárából 100—100 korona, mely államsegélyvel 1000—1000 koronára fog kiegészítettetni; egyelőre egy-egy szobás lakás közös konyha és kamrával az iskolaépületben. Pályázati határidő szeptember 25. Az állomás október 4-ig elfoglalandó.

Török Ferenc,
iskolaszéki elnök.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkeszi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szep-
irodalmi heti közlöny. ♣♣♣♣♣♣

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, sajtóirodalmi és közgazdasági
hetilap. ♣♣♣♣♣♣

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.